

Kas beebiporgandid on beebitoit?

Sirje Mäearu

Siin-seal vilksatavad sellised sõnad nagu *beebiköögiviljad*, *beebispinat*, *beebisalat*, *beebiporgandid*, *beebiforell*, isegi *beebilammas*. „Kas tegemist on beebitoiduga?“ võib keeletarvitaja küsida. Paraku pole see nii. Võõrkeelte oskaja näeb seesuguste keelendite eeskju inglise keeles: *baby vegetables*, *baby spinach*, *baby salad*, *baby carrots*, *baby trout*, *baby sheep*.

Mis on *baby* taga? Kui sõnade konteksti uurida, selgub, et osal juhtudel (nagu ülalnimetatud) tahetakse rõhutada nimi-sõnaga väljendatu **noorust**. Eesti vastetes on *beebi* asemel sel juhul sobivam sõna *noor*, nt *noor köögivili* (varem kui tavaliselt korjatud), *noor spinat*, *noor salat*, *noored porgandid*, *noor forell*¹, *noor lammas* ehk (*lamba*)*tall*. Sõna *beebi* on eesti keeles kasutatud ülekanalt küll ka looma kohta, ent sel juhul on ta liitsõnas põhi-, mitte täiendsõnaks: *vaalabeebi*, *elevandibeebi*.

Sõna *baby* võib märkida ka nimisõnaga väljendatu **väiksust**, nt *baby potatoes*, *baby octopus* on väikese suurusega. *Beebi* asemele sobivad sellistel puhkudel hästi eesti omasõnad *väike* ja *pisike*: *väikesed/pisikesed kartulid*, *väike kaheksajalg*. Liitsõna moodustuse võimalust pakub eesliide *mini-*: *minikartulid*, *mini-kaheksajalg*.

Mõnikord, kui iseloomustatav on ühtaegu noor ja väike, tuleb otsustada, kas rõhutada vanust (*noored herved*, *noored maisitõlvikud*) või suurust (*väikesed herved* / *miniherved*; *väikesed maisitõlvikud* / *minimaisitõlvikud*).

Noorusest tingitud väiksuse ehk **noorusväiksuse** kõrval saab köögiviljade puhul rääkida ka sordist tingitud väiksusest ehk **sordiväiksusest**. Väikeseviljalisi köögiviljasorte märgitakse aian-

¹ Sobib ka *portsjoniforell*, mida kalatööstus juba mõnevõrra kasutabki.

duses *mini*-täiendi abil²: *miniporgand* (mitte „beebiporgand“, vrd *baby carrot*), *minikapsas* (mitte „beebikapsas“, vrd ingl *baby cabbage*), *minitomatid* (mitte „beebitomatid“, vrd ingl *baby tomatoes*)³.

Noorus- ja sordiväiksuse kõrval saab juurviljade, nagu porgandite ja kartulite puhul rääkida ka kunstlikust ehk **tehisväiksusest**. Nimetust *baby carrot* kasutatakse inglise keeles (ja selle eeskujul eesti keeles – *beebiporgand*) ka tükeldatud ja kooritud porgandi kohta. Pikema nimetusena on selles tähenduses kasutusel *baby-cut carrot*. Selliseid porgandeid hakkas 1980. aastate alguses Ameerikas turustama farmer Mike Yurosek (tuntud kui *farther of baby carrot* – beebiporgandite isa) ning nüüdseks on sel viisil töödeldud porgandid saanud püsivaks kaubaartikliks paljudes maades, ka Eestis. Samamoodi töödeldakse ka kartuleid. Väikesi kerakujulisi miniporgandeid ja -kartuleid tuntakse *Pariisi porgandite* ja *Pariisi kartulite* nimetuse all, ent kuidas eristada looduslikku ja tehiseväiksust? Näiteks saaks öelda **tükeldatud ja kooritud porgandid**. Nimetus on pika võitu, ent annab sisu õigesti edasi. Rahvasuus on selliste kohta öeldud *treitud*, nt **treitud porgandid**. Juppvorsti ja vorstijuppide eeskujul oleksid võimalikud **jupp-porgand** ja **porgandijupid**.

Kokkuvõtteks. Eesti keeles sobib täiendit *beebi* asendada olenevalt sisust järgmiselt:

---

² Nt „Minikapsas on sordiaretuse ja/või erilise viljelustehnika abil saadud kapsasort või -kultivar. Minikapsastena ei käsitleta muude sortide täielikult välja arenemata või ebapiisava suurusega kapsaid“, vt <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32001R1135>; „Suurusnõudeid ei kohaldata miniköögiviljade suhtes (teatavad kabatšoki-, baklažaani-, lillkapsa- ja kapsasordid), mis saavad küpseks juba siis, kui nende mõõtmed on asjakohaste turustusnormidega ettenähtud miinimumsuurustest väiksemad. Minutoodetena ei käsitleta kultuuri muude sortide täielikult välja arenemata või ebapiisava suurusega osi“, vt Värske puu- ja köögivilja kvaliteedinõuded. Tallinn: Eesti Aiandusliit, 2005.

³ Hariliku tomati teisendid on nime saanud võrdluseks olevate puuviljade (kirsside) ja marjade (sõstarde) suuruse järgi ning vajaduse korral saab kasutada ka neid nimetusi: *kirsstomatid*, *sõstartomatid*.

- 1) vanus – *noor*, nt **noor spinat, noored porgandid**;
- 2) suurus:
  - a) noorusväiksus – *väike/pisike*, nt **väikesed/pisikesed herved; mini-**, nt **miniherved, minimais**;
  - b) sordiväiksus – *mini-*, nt **minikapsas, miniporgand**;
  - c) tehiseväiksus – *tükeldatud ja kooritud*, nt **tükeldatud ja kooritud porgandid; treitud**, nt **treitud porgandid; -jupid, jupp-**, nt **porgandijupid, jupp-porgand**.

Oma Keel 2010, nr 1